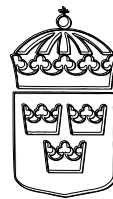


Regeringens proposition 2013/14:203



Ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder

Prop.
2013/14:203

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 27 mars 2014

Fredrik Reinfeldt

Beatrice Ask
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår en ny lag som ger Säkerhetspolisen ansvaret för vissa säkerhetsfrågor vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern. Förslaget innebär att ansvaret för att förebygga att obehöriga får tillträde till statsministerns tjänstebostäder Sagerska huset och statens egendom Harpsund överförs från de myndigheter som i dag har det ansvaret till Säkerhetspolisen. Dessutom flyttas rätten att besluta i frågor om skyddsobjekt och ansvaret för bevakning av beslutade skyddsobjekt när det gäller tjänstebostäderna från regeringen till Säkerhetspolisen.

Den nya lagen och övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 september 2014.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder	4
2.2	Förslag till lag om ändring i säkerhetsskyddslagen (1996:627)	5
2.3	Förslag till lag om ändring i skyddslagen (2010:305)	6
3	Ärendet och dess beredning	7
4	Statsministerns tjänstebostäder och verksamheten som bedrivs där ..	7
5	Gällande rätt	8
5.1	Säkerhetsskyddslagen	8
5.2	Skyddslagen	10
6	Ett samlat ansvar för vissa säkerhetsfrågor	11
6.1	Ansaret för vissa säkerhetsfrågor bör samlas hos en myndighet	11
6.2	Vilka uppgifter är det som bör samlas hos en myndighet?	13
6.3	Vilken myndighet bör ges ansvaret för de uppgifter som identifierats?	15
6.4	Samråd inför att säkerhetsskyddsavtal ska träffas	18
6.5	Samråd inför beslut om placering i säkerhetsklass	19
6.6	En ny lag	21
7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	22
8	Ekonomiska konsekvenser	23
9	Författningskommentar	24
9.1	Förslaget till lag om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder	24
9.2	Förslaget till lag om ändring i säkerhetsskyddslagen (1996:627)	27
9.3	Förslaget till lag om ändring i skyddslagen (2010:305) ...	28
Bilaga 1	Promemorians lagförslag	29
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna	33
Bilaga 3	Lagrådsremissens lagförslag	34
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	38
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 27 mars 2014	42

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2013/14:203

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder,
2. lag om ändring i säkerhetsskyddslagen (1996:627),
3. lag om ändring i skyddslagen (2010:305).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller särskilda bestämmelser som rör verksamheten vid och skyddet för egendom som används som tjänstebostad för statsministern. Bestämmelserna utgör kompletteringar till och undantag från säkerhetsskyddslagen (1996:627) och skyddslagen (2010:305).

Tillträdesbegränsning och frågor om skyddsobjekt

2 § Säkerhetspolisen har det ansvar för tillträdesbegränsning som anges i 7 § 2 säkerhetsskyddslagen (1996:627) vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern.

Inför att tillträdesbegränsande åtgärder vidtas ska Säkerhetspolisen samråda med den eller de myndigheter som förvaltar egendomen och som berörs av åtgärden. När det gäller tillträdesbegränsande åtgärder som är av större betydelse ska Säkerhetspolisen även samråda med Regeringskansliet.

3 § Säkerhetspolisen beslutar i frågor om skyddsobjekt enligt skyddslagen (2010:305) när det gäller egendom som används som tjänstebostad för statsministern.

Säkerhetspolisen ansvarar för att beslutade skyddsobjekt som gäller sådan egendom bevakas och för att upplysning om sådana beslut lämnas genom tydlig skyltning.

Samråd inför att säkerhetsskyddsavtal ska träffas och inför beslut om placering i säkerhetsklass

4 § Inför att säkerhetsskyddsavtal ska träffas enligt 8 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) med anledning av upphandling till egendom som används som tjänstebostad för statsministern ska den upphandlande myndigheten samråda med Säkerhetspolisen.

5 § Inför beslut om placering i säkerhetsklass enligt 17 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) av anställningar eller annat deltagande i verksamheten vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern ska den som bedriver verksamheten samråda med Säkerhetspolisen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2014.

2.2 Förslag till lag om ändring i säkerhetsskyddslagen (1996:627)

Prop. 2013/14:203

Härigenom föreskrivs att det i säkerhetsskyddslagen (1996:627) ska införas en ny paragraf, 32 a §, samt närmast före 32 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Särskilda bestämmelser som rör
statsministerns tjänstebostäder

32 a §

*I lagen (2014:000) om ansvar
för vissa säkerhetsfrågor vid stats-
ministerns tjänstebostäder finns
särskilda bestämmelser om ansvar
för tillträdesbegränsning och om
samrådsskyldighet inför att säker-
hetsskyddsavtal ska träffas och
inför beslut om placering i säker-
hetsklass.*

Denna lag träder i kraft den 1 september 2014.

Prop. 2013/14:203 2.3 Förslag till lag om ändring i skyddslagen
(2010:305)

Härigenom föreskrivs att det i skyddslagen (2010:305) ska införas en ny paragraf, 24 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 a §

I lagen (2014:000) om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder finns bestämmelser som gäller i stället för det som anges i 18 § första stycket om beslut om skyddsobjekt och i 22 § om ansvar för bevakning av skyddsobjekt och upplysning om beslut om skyddsobjekt.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2014.

Den 27 mars 2012 beslutade chefen för Justitiedepartementet att uppdra åt en utredare att se över regelverket avseende säkerheten vid Sagerska huset och statens egendom Harpsund (Ju 2012:E). I uppdraget ingick bl.a. att överväga och tydliggöra ansvar, roller och uppgifter i fråga om säkerheten vid de båda fastigheterna, att utreda behovet av en särreglering och att föreslå nödvändiga författningsändringar.

Uppdraget redovisades i promemorian Översyn av regelverket avseende skydd och säkerhetsskydd vid statens egendom Harpsund och Sagerska huset. Promemorian innehåller bl.a. ett förslag till en ny lag med särskilda bestämmelser om skydd och säkerhetsskydd för statens egendom Harpsund och Sagerska huset. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2013/8350/L4).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 27 februari 2014 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 3*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*. Regeringen har i propositionen följt Lagrådets förslag. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 6.1 och i författningskommentaren.

I förhållande till lagrådsremissen har vidare vissa språkliga och redaktionella ändringar gjorts.

4 Statsministerns tjänstebostäder och verksamheten som bedrivs där

Statsministerns tjänstebostäder utgörs för närvarande av Sagerska huset och statens egendom Harpsund.

Sagerska huset är beläget på Strömgatan i Stockholm, mitt emot Helgeandsholmen och Riksdagshuset. Sagerska huset förvärvades av staten 1988 och används sedan våren 1995 som statsministerns bostad och representationsvåning. Det är Statens fastighetsverk som utövar statens ägaransvar för Sagerska huset och Regeringskansliet är hyresgäst.

Statens egendom Harpsund, som ligger i Mellösa socken i Södermanland, var i privat ägo fram till 1952 då den testamentarades till staten för att användas som hedersbostad för Sveriges vid varje tid fungerande regeringschef. Ägorna förvaltas i dag av två myndigheter: Statens fastighetsverk och Harpsunds nämnden. Statens fastighetsverk förvaltar huvudbyggnaden med omgivande byggnader samt den tillhörande parken. Regeringskansliet är hyresgäst. Jord- och skogsbruket på de omgivande markerna sköts av Harpsunds nämnden.

Såväl Sagerska huset som stora delar av Harpsunds egendom är skyddade som statliga byggnadsminnen enligt förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen. Gemensamt för de båda egendomarna är även att de inte enbart inrymmer statsministerns tjänstebostäder, utan att det

Prop. 2013/14:203 också bedrivs bl.a. regeringsarbete där och att de används för officiell representation.

I Sagerska huset och på egendomen Harpsund bedrivs verksamhet av flera olika myndigheter. De myndigheter som kan anses bedriva verksamhet på egendomen Harpsund är Statens fastighetsverk i egenskap av förvaltare, Regeringskansliet i egenskap av nyttjare, Harpsundsnämnden i egenskap av förvaltare och Säkerhetspolisen i egenskap av ansvarig för bevakningen enligt ett särskilt regeringsbeslut den 30 juni 2011 (dnr Ju2011/4934/PO). Även den öppna polisen genom Polismyndigheten i Södermanlands län bedriver i viss utsträckning verksamhet där, t.ex. i samband med olika evenemang. I Sagerska huset bedriver Statens fastighetsverk och Regeringskansliet verksamhet.

Tre huvudsakliga personkategorier deltar i verksamheterna. Den första utgörs av de som är anställda för att i det närmaste uteslutande arbeta på fastigheterna. Både Statens fastighetsverk och Regeringskansliet har personer i denna kategori anställda vid de båda fastigheterna. Även Harpsundsnämnden har anställd personal på egendomen Harpsund.

Den andra kategorin är de tillfälliga uppdragstagare som utför arbete på fastigheterna. Dessa är fler än den förstnämnda kategorin. Det är bl.a. fråga om servicepersonal vid större evenemang och entreprenörer som utför arbeten i samband med reparationer och underhåll.

Den tredje personkategorin är de som genom anställning i Regeringskansliet, Säkerhetspolisen och Statens fastighetsverk mera tillfälligt och sporadiskt deltar i verksamheten på fastigheterna. Gemensamt för dessa är att de huvudsakligen har andra uppgifter hos nämnda arbetsgivare men att de inom ramen för sina anställningar har anledning att i viss utsträckning delta i verksamhet på fastigheterna.

5 Gällande rätt

5.1 Säkerhetsskyddslagen

I säkerhetsskyddslagen (1996:627) finns bestämmelser om säkerhetsskydd. Med säkerhetsskydd menas dels skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet, dels skydd i andra fall av uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och som rör rikets säkerhet och dels skydd mot terroristbrott, även om brotten inte hotar rikets säkerhet. Säkerhetsskydd ska, i behövlig omfattning, finnas vid verksamhet hos bl.a. staten, kommunerna och landstingen. Säkerhetsskyddet ska enligt lagens 7 § förebygga att uppgifter som omfattas av sekretess och som rör rikets säkerhet obehörigen röjs, ändras eller förstörs (informationssäkerhet), att obehöriga får tillträde till platser där de kan få tillgång till sådana uppgifter eller där verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet bedrivs (tillträdesbegränsning) samt att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet (säkerhetsprövning). Säkerhetsskyddet ska även i övrigt förebygga terrorism. Lagen innehåller

också bestämmelser om skyldighet att teckna säkerhetsskyddsavtal i vissa fall samt om utbildning, kontroll och tillsyn. Prop. 2013/14:203

Den verksamhet som bedrivs på den egendom som i dag används som tjänstebostad för statsministern, Sagerska huset och statens egendom Harpsund, är i stor utsträckning sådan att den typiskt sett är av betydelse för rikets säkerhet. Verksamheten är också sådan att den behöver skyddas mot terrorism. Därmed är de myndigheter som bedriver verksamhet på fastigheterna skyldiga att se till att de säkerhetsskyddsåtgärder som behövs också vidtas. Detta ansvar för myndigheterna framgår inte uttryckligen av lag utan följer indirekt av lagens 5 §. Det är framförallt bestämmelserna om tillträdesbegränsning och säkerhetsprövning som nu är av intresse.

I säkerhetsskyddslagen finns inga bestämmelser som i sig ger befogenheter att hindra allmänhetens tillträde till byggnader och områden. I förarbetena till säkerhetsskyddslagen (prop. 1995/96:129 s. 27) anges att bestämmelserna om tillträdesbegränsningar fyller funktionen att ålägga dem som omfattas av regleringen att pröva i vilken utsträckning tillträdesbegränsning är påkallad och att i förekommande fall utforma begränsningen på ett tillfredsställande sätt. Enligt 10 § säkerhetsskyddslagen ska tillträdesbegränsningar dessutom utformas så att den enskildes rätt att röra sig fritt inte inskränks mer än nödvändigt. För det fallet att det finns ett behov av tillträdesbegränsningar av mer kvalificerad art hänvisar paragrafen till skyddslagen (2010:305).

I säkerhetsskyddet ingår även åtgärder som ska förebygga att personer som inte är pålitliga ur säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet, s.k. säkerhetsprövning. Säkerhetsprövning ska alltid göras innan en person genom anställning eller på annat sätt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet eller anlitas för uppgifter som är viktiga för skyddet mot terrorism. Prövningen ska klarlägga om personen kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas i säkerhetsskyddslagen och i övrigt är pålitlig ur säkerhetssynpunkt. I säkerhetsprövningen ingår i vissa fall s.k. registerkontroll och särskild personutredning.

Vissa anställningar, uppdrag och andra typer av deltagande i verksamhet som räknas upp i 13 § säkerhetsskyddslagen ska placeras i säkerhetsklass. Det finns tre olika säkerhetsklasser, benämnda 1, 2 och 3. Frågan om i vilken säkerhetsklass en viss befattning ska placeras avgörs av i vilken omfattning anställningen eller uppdraget medför tillgång till uppgifter som omfattas av sekretess samt uppgifternas betydelse för rikets säkerhet. Beslut om placering i säkerhetsklass 1 fattas av regeringen efter begäran från den myndighet där befattningen eller uppdraget finns. När det gäller beslutanderätten i fråga om placering i säkerhetsklass 2 och 3 samt registerkontroll har regeringen i stor utsträckning utnyttjat det bemyndigande som finns i 20 § säkerhetsskyddslagen och delegerat till de myndigheter som framgår av bilagan till säkerhetsskyddsförordningen (1996:633) att besluta om placering i säkerhetsklass samt registerkontroll i den egna verksamheten.

Av 8 § säkerhetsskyddslagen följer en skyldighet att i vissa fall teckna säkerhetsskyddsavtal. En sådan skyldighet inträder när staten avser att begära in anbud eller träffa avtal om upphandling där det förekommer uppgifter som med hänsyn till rikets säkerhet omfattas av sekretess.

5.2 Skyddslagen

Skyddslagen (2010:305) innehåller bestämmelser om vissa åtgärder till förstärkt skydd för bl.a. byggnader och områden mot sabotage, terroristbrott, spioneri, röjande av hemliga uppgifter som rör totalförsvaret samt grovt rån. För att tillgodose behovet av skydd mot dessa typer av angrepp kan det beslutas att något ska vara skyddsobjekt. Beslut om att en byggnad eller ett område är skyddsobjekt enligt skyddslagen innebär att obehöriga inte har tillträde till objektet. Det talas ibland om att ett skyddsobjekt erhåller en kvalificerad tillträdesbegränsning. Genom särskilt beslut kan tillträdesförbudet förenas med förbud mot att göra avbildningar, beskrivningar eller mätningar av eller inom skyddsobjektet. Den som bevakar ett skyddsobjekt erhåller också särskilda befogenheter. Bland annat är den som vill ha tillträde till eller uppehåller sig vid ett skyddsobjekt skyldig att på begäran av skyddsvakt eller polisman uppgge namn och hemvist, underkasta sig kroppsvisitation och finna sig i undersökning av fordon som medförts till platsen. Den som bevakar ett skyddsobjekt får också avvisa, avlägsna eller tillfälligt omhändertaga personer inom eller invid skyddsobjektet under vissa omständigheter.

Beslut om skyddsobjekt har således långtgående effekter på allmänhetens rätt att vistas på och invid ett visst område och den som bevakar ett skyddsobjekt ges i sin tur relativt långtgående möjligheter till ingripanden som inskränker de fri- och rättigheter som tillförsäkras allmänheten enligt 2 kap. regeringsformen. I 18 § skyddslagen anges därför att ett beslut om skyddsobjekt inte får göras mer ingripande eller omfattande än vad som behövs för att tillgodose skyddsbehovet. Så långt det är möjligt ska tillses att ett beslut inte kommer att medföra skada eller annan olägenhet för andra allmänna eller enskilda intressen. I skyddslagen finns också bestämmelser om förfarandet vid beslut om skyddsobjekt, inklusive samrådsskyldighet med bl.a. ägare till fastigheter som berörs av beslutet.

Med stöd av 4 § 1 skyddslagen kan statsministerns bostäder, vilket begrepp bl.a. omfattar Sagerska huset och statens egendom Harpsund, beslutas vara skyddsobjekt. Med stöd av 4 § 3 kan även byggnader och andra anläggningar som ägs av staten och som används eller är avsedda för att leda eller styra statlig verksamhet beslutas vara skyddsobjekt. I 18 § första stycket skyddslagen anges att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får besluta i frågor om skyddsobjekt. I skyddsförordningen (2010:523) har Försvarsmakten bemyndigats att besluta i frågor om skyddsobjekt enligt 18 § skyddslagen beträffande bl.a. sådana byggnader, anläggningar och områden som utpekats i lagen och som disponeras huvudsakligen av Försvarsmakten. I övrigt har länsstyrelsen i det län där byggnaden eller området är beläget getts beslutanderätten i dessa frågor, med undantag för bl.a. regeringens byggnader, anläggningar och områden. Beslut i frågor om skyddsobjekt rörande egendomen Harpsund och Sagerska huset fattas således i dag av regeringen.

Ansvar för bevakning av och upplysning om skyddsobjekt är inte som i säkerhetsskyddslagen knutet till verksamhetsutövare utan åligger enligt 22 § skyddslagen den som äger eller nyttjar skyddsobjekten. I beslutet om skyddsobjekt ska det anges vem som har detta ansvar.

För beslut om skyddsobjekt som fattades före den 1 juli 2010 gäller enligt en övergångsbestämmelse till den nya lagen den tidigare regleringen på området, lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m.; dock längst till utgången av 2014. Övergångsbestämmelsen är tillämplig på de beslut om skyddsobjekt avseende statens egendom Harpsund och Sagerska huset som för närvarande gäller och som är fattade 1991 respektive 2009. När ett nytt beslut om skyddsobjekt fattas avseende de aktuella byggnaderna är det dock den nya skyddslagen som blir tillämplig.

Bestämmelserna i den äldre lagen överensstämmer i väsentliga delar med den nu gällande skyddslagen. Regleringen av ansvaret för bevakning av skyddsobjekt i 22 § skyddslagen saknar motsvarighet i den tidigare lagen. I den tidigare gällande förordningen (1990:1334) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m. angavs dock att den beslutande myndigheten var ansvarig för att upplysa om beslutet om skyddsobjekt.

6 Ett samlat ansvar för vissa säkerhetsfrågor

6.1 Ansvar för vissa säkerhetsfrågor bör samlas hos en myndighet

Regeringens bedömning: Ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder bör samlas hos en myndighet.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens. I promemorian används dock uttrycket statens egendom Harpsund och Sagerska huset i stället för uttrycket statsministerns tjänstebostäder.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans invänder mot bedömningen. *Säkerhetspolisen* är i huvudsak positiv till den föreslagna regleringen men noterar att regleringen inte innebär att myndigheten får totalansvaret vid de aktuella fastigheterna för säkerhetsskyddsarbetet enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627). *Statens fastighetsverk* ser i stort positivt på en tydligare ansvarsfördelning vad gäller skydd och säkerhetsskydd vid Harpsund och Sagerska huset.

Skälen för regeringens bedömning: Det är viktigt vid allt säkerhetsarbete att det finns en tydlig och ändamålsenlig fördelning av roller, ansvar och uppgifter. Säkerhetsskyddslagen och skyddslagen (2010:305) är de två lagar som i huvudsak reglerar säkerhetsarbetet.

Som framgått ovan bedriver flera olika myndigheter verksamhet i Sagerska huset och vid statens egendom Harpsund. Utgångspunkten är att detta i sig inte bör utgöra något problem. I samband med översynen av regelverket avseende säkerheten vid Sagerska huset och statens egen-

Prop. 2013/14:203 dom Harpsund har det emellertid framkommit att de myndigheter som bedriver verksamhet på fastigheterna anser att det i detta fall finns ett behov av klargörande av fördelningen av roller, ansvar och uppgifter när det gäller frågor om skydd och säkerhetsskydd. Gällande ordning kan medföra att det t.ex. uppstår oklarhet kring vilken myndighet som har ansvar för en viss säkerhetsåtgärd.

Sagerska huset och statens egendom Harpsund används i dag som statsministerns tjänstebostäder. Fastigheterna används emellertid inte endast som bostäder utan även i statsministerns arbete som regeringschef och för annat regeringsarbete. Bland annat samlas hela regeringen vid vissa tidpunkter vid statens egendom Harpsund. Sammantaget innebär detta att verksamheten som bedrivs vid fastigheterna är särskilt skyddsvärd och ställer speciella krav på säkerheten. Dessa förhållanden gör att det i detta fall finns särskilda skäl att förtydliga säkerhetsansvaret.

I promemorian har föreslagits att de problem som finns ska lösas genom att ansvaret för vissa utpekade frågor ska samlas hos en myndighet. Såväl *Statens fastighetsverk* som *Säkerhetspolisen* är positiva till promemorians förslag. Säkerhetspolisen har dock framhållit att förslaget inte innebär att myndigheten får totalansvaret för säkerhetsskyddsarbetet vid egendomen Harpsund och Sagerska huset. Förslaget innebär visserligen att de myndigheter som bedriver verksamhet vid de aktuella fastigheterna även fortsättningsvis kommer att ha ansvaret för säkerhetsskyddet i den egna verksamheten, men eftersom vissa för säkerheten särskilt centrala frågor samlas hos en myndighet uppnås en skillnad mot vad som gäller i dag. Denna skillnad uppnås dessutom i de delar där berörda myndigheter bedömt att dagens reglering medför bekymmer.

Regeringens förslag i lagrådsremissen innebär att ett samlat ansvar skulle avse de utpekade fastigheterna statens egendom Harpsund och Sagerska huset. Enligt *Lagrådet* kan det hävdas att en på det sättet utformad lagstiftning inte motsvarar de krav på generalitet som gäller för lagstiftning. Lagrådet anser emellertid att detta kan åtgärdas genom att individualiseringen i lagtexten och lagens rubrik ersätts med t.ex. "vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern". Regeringen ser inte några hinder mot att följa Lagrådets förslag, även om egendommarna inte bara används för bostadsändamål utan också för annan verksamhet som är särskilt skyddsvärd. Att den utredning som legat till grund för förslaget specifikt avsett endast statens egendom Harpsund och Sagerska huset medför inte heller någon annan bedömning eftersom motsvarande behov kan förutses om annan egendom i framtiden skulle komma att användas som tjänstebostad för statsministern. I nästkommande avsnitt övervägs närmare vilka uppgifter det är som bör samlas hos en myndighet.

6.2 Vilka uppgifter är det som bör samlas hos en myndighet?

Prop. 2013/14:203

Regeringens bedömning: De uppgifter som bör samlas hos en myndighet är ansvaret för tillträdesbegränsning vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern samt beslutsfattande i frågor om skyddsobjekt och ansvaret för bevakning av beslutade skyddsobjekt som gäller sådan egendom.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har ingenting att invända mot förslaget i denna del. *Försvarsmakten* delar promemorians bedömning att det inte verkar finnas några hinder av rättslig eller principiell natur mot att utse annan än ägare eller nyttjare som ansvarig för bevakning av skyddsobjekt enligt skyddslagen. *Försvarsmakten* ifrågasätter dock nödvändigheten av att vidga kretsen av myndigheter som har rätt att fatta beslut om skyddsobjekt.

Skälen för regeringens bedömning

Ansvaret för tillträdesbegränsning och bevakning

Den kanske viktigaste uppgiften när det gäller förstärkt skydd och säkerhetsskydd avseende den verksamhet som bedrivs vid statsministerns tjänstebostäder är ansvaret för tillträdesbegränsning och bevakning. Eftersom flera myndigheter bedriver verksamhet vid de nu berörda fastigheterna åligger det enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627) också flera olika myndigheter att upprätthålla det säkerhetsskydd, inbegripet tillträdesbegränsningar, som verksamheten kräver. I förarbetena till säkerhetsskyddslagen diskuteras inte frågan om ansvar för att förebygga att obehöriga får tillträde till en fastighet eller byggnad i de fall då mer än en myndighet bedriver verksamhet där (se prop. 1995/96:129). Som framgått ovan bygger lagen i stället på förutsättningen att varje myndighet har ett självständigt ansvar för säkerhetsskyddet i myndighetens verksamhet, däri inbegripet tillträdesbegränsande åtgärder.

Ansvaret för bevakningen av skyddsobjekt regleras dock i skyddslagen (2010:305), enligt vilken endast ägare (Statens fastighetsverk) eller nyttjare (bl.a. Regeringskansliet) kan ansvara för bevakningen. Frågan om ansvaret för bevakningen av skyddsobjekt diskuterades vid införandet av skyddslagen och regleringen är en kodifiering av praxis i förhållande till den tidigare gällande skyddslagen (lagen [1990:217] om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m.). Inga tillämpningsproblem förutsågs med hänsyn till kravet på att beslutet om skyddsobjekt också ska utpeka nyttjare eller ägare som ansvarig för bevakningen (prop. 2009/10:87 s. 73). Frågan om att utvidga den möjliga kretsen av ansvariga till andra än ägare eller nyttjare övervägdes inte, och inte heller berördes uttryckligen situationen när det finns mer än en nyttjare av ett skyddsobjekt.

Några hinder av rättslig eller principiell natur mot att utse annan än verksamhetsutövare som ansvarig för att förebygga att obehöriga får tillträde till fastigheterna enligt 7 § 2 säkerhetsskyddslagen, eller att utse annan än ägare eller nyttjare som ansvarig för bevakning av skyddsobjekt

Prop. 2013/14:203 enligt skyddslagen, förefaller således inte vara skälet till att sådana möjligheter inte införts i de nämnda lagarna. Skälet till att dessa möjligheter inte kommit till uttryck i lag torde som utredaren konstaterat i stället vara att behovet inte har identifierats tidigare.

Med hänsyn till den skyddsvärda verksamhet som bedrivs vid statsministerns tjänstebostäder, det skyddsvärde dessa fastigheter därigenom har och det behov av klargörande av ansvar som berörda myndigheter har påtalat, anser regeringen att ansvaret för tillträdesbegränsning och bevakning i detta fall bör samlas hos en myndighet. Det faktiska ansvaret för bevakningen av egendomen Harpsund innehas i dag av Säkerhetspolisen enligt ett regeringsbeslut. Detta är emellertid inte en lämplig lösning på lång sikt eftersom den strider mot utgångspunkten i skyddslagen, nämligen att det är fastighetsägaren eller nyttjaren som är ansvarig för bevakningen av ett skyddsobjekt. Om man permanent vill införa en annan lösning än den som anges i skyddslagen bör det regleras i lag.

Beslutanderätt i frågor om skyddsobjekt

Hotbilder förändras och det kan uppstå situationer där det finns behov av att ompröva beslut i frågor om skyddsobjekt med kort varsel, bl.a. när det gäller särskilt skyddsvärda byggnader av aktuellt slag. Sagerska huset och delar av egendomen Harpsund är i dag skyddsobjekt och enligt gällande ordning är det, som konstateras ovan, i dag regeringen som har att fatta eventuella nya beslut om de aktuella skyddsobjekten. Frågan är om det är en lämplig ordning.

Det finns ett nära samband mellan beslut om skyddsobjekt och ansvaret för tillträdesbegränsning och bevakning. I princip kan sägas att möjligheterna att bedriva ett effektivt bevaknings- och säkerhetsarbete bygger på att skyddsobjektet har en för ändamålet anpassad utformning. Eftersom frågorna om skyddsobjektets geografiska utformning, möjligheterna att vidta fysiska skyddsåtgärder och bevakningens bedrivande är nära sammankopplade anför i promemorian att man ur säkerhetssynpunkt uppnår det bästa resultatet om beslut i dessa frågor fattas av en och samma myndighet.

Frågan om vilka myndigheter som ska vara beslutande i frågor om skyddsobjekt behandlades relativt utförligt i samband med att den nuvarande skyddslagen infördes. Vid den tidpunkten bedömdes det inte finnas något vägande skäl för att tillföra ytterligare beslutsorgan till kretsen av befintliga sådana (prop. 2009/10:87 s. 63 f.). I propositionen motiveras detta bl.a. av att länsstyrelserna och Försvarsmakten under lång tid fullgjort uppgiften som prövningsmyndigheter enligt den tidigare gällande skyddslagen och därigenom erhållit erfarenhet och kompetens för att tillämpa lagen och göra de avvägningar mellan olika samhällsintressen som kan leda till inskränkningar i bl.a. allemansrätten.

Försvarsmakten har ifrågasatt nödvändigheten av att vidga kretsen av myndigheter som har rätt att fatta beslut om skyddsobjekt. Regeringen vidhåller i princip den uppfattning som företrädades vid skyddslagens tillkomst och som medförde att skaran av beslutsmyndigheter inte utvidgades. I det här sammanhanget är det dock fråga om fastigheter där det bedrivs verksamhet av särskilt slag, vilket gör att det som anförts ovan i fråga om skyddsobjektets koppling till möjligheterna att vidta fysiska

skyddsåtgärder och bevakningens bedrivande utgör skäl att göra ett undantag från den rådande ordningen. Regeringen anser därför att beslut i frågor om skyddsobjekt beträffande egendom som används som tjänstebostad för statsministern bör fattas av en och samma myndighet och att den myndigheten bör vara densamma som har ansvar för tillträdesbegränsning och bevakning av skyddsobjekten. Samma myndighet bör också ha ansvar för upplysning om dessa beslut om skyddsobjekt.

6.3 Vilken myndighet bör ges ansvaret för de uppgifter som identifierats?

Regeringens förslag: Säkerhetspolisen ges, beträffande egendom som används som tjänstebostad för statsministern, ansvar för tillträdesbegränsning, beslutanderätt i frågor om skyddsobjekt samt ansvar för bevakning av skyddsobjekten och upplysning om besluten om skyddsobjekt.

Inför att tillträdesbegränsande åtgärder vidtas ska Säkerhetspolisen samråda med den eller de myndigheter som förvaltar egendomen i fråga och som berörs av åtgärden. När det gäller tillträdesbegränsande åtgärder som är av större betydelse ska Säkerhetspolisen även samråda med Regeringskansliet.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Förslaget har också en något annorlunda utformning vad gäller ansvaret för tillträdesbegränsning. I promemorian föreslås inte heller en formellt reglerad samrådsskyldighet med den eller de myndigheter som förvaltar fastigheterna i fråga.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har ingenting att invända mot förslaget. *Säkerhetspolisen* tillstyrker förslaget att myndigheten ska besluta i frågor om skyddsobjekt, ansvara för att förebygga att obehöriga får tillträde till statens egendom Harpsund och Sagerska huset samt ansvara för bevakningen, men framhåller samtidigt att det föreslagna ansvaret innebär ett nytt uppdrag för myndigheten. Säkerhetspolisen anför också att den ser positivt på förslaget om samråd vid det förebyggande säkerhetsarbetet på egendomen Harpsund och i Sagerska huset, men att formen för samråd och konsekvenserna av ett sådant behöver tydliggöras och utvecklas i det fortsatta beredningsarbetet.

Statens fastighetsverk ställer sig positivt till att Säkerhetspolisen övertar beslutanderätten i frågor om skyddsobjekt. När det gäller förslaget att Säkerhetspolisen ska ansvara för bevakning och tillträdesbegränsningar anför verket att samråd i fråga om beslut om säkerhetshöjande åtgärder på objektet även måste ske med verket i egenskap av fastighetsägare. Fastighetsverket motsätter sig förslaget att Säkerhetspolisen ska specificera de skyddsåtgärder som behöver vidtas. Säkerhetspolisen bör i stället uppdraga åt fastighetsverket att specificera hur skyddet ska utformas. *Riksantikvarieämbetet* anför att Statens fastighetsverk i egenskap av förvaltare även fortsatt bör ansvara för ansökningar om tillstånd till undantag från gällande byggnadsskyddsbestämmelser hos Riksantikvarieämbetet även om Säkerhetspolisen får ett samlat ansvar för säker-

Prop. 2013/14:203 heten vid objekten. Riksantikvarieämbetet anför vidare att myndigheten också fortsatt behöver tillträde till anläggningarna för tillsyn och besiktningar i tillståndsärenden. *Utredningen om säkerhetsskyddslagen (Ju 2011:14)* anför att om syftet med den tänkta lagen är att ge Säkerhetspolisen tydliga regler om beslut och ansvar för skydd och säkerhetsskydd kan det sättas i fråga varför man inte är konsekvent och låter Säkerhetspolisen ta hela ansvaret. I vart fall bör det enligt utredningen tydligare framgå av själva lagtexten och inte bara, som i promemorian, av författningskommentaren att kravet på samråd ska tillämpas restriktivt.

Skälen för regeringens förslag

Säkerhetspolisen är det naturliga valet

Flera av de myndigheter som bedriver verksamhet på egendomen Harpsund och i Sagerska huset skulle kunna ges det samlade ansvaret för de aktuella frågorna. Den myndighet som i första hand bör övervägas är emellertid av naturliga skäl Säkerhetspolisen. Säkerhetspolisen har genom sitt personskyddsuppdrag avseende den centrala statsledningen, och i förekommande fall besökare vid statsministerns tjänstebostäder, en ingående kännedom om fastigheterna och de behov av åtgärder som krävs för att förebygga att obehöriga får tillträde till dem liksom om vad som krävs för att bevaka dem på ett tillfredsställande sätt. Säkerhetspolisen har också goda förutsättningar för att bedriva ett förebyggande och aktivt säkerhetsarbete. Ett av de bakomliggande skälen till detta är att myndighetens underrättelseverksamhet och hotbildsanalyser utgör det huvudsakliga underlaget vid beslut om dimensionering och utformning av skydd för den centrala statsledningen. Dessa omständigheter gör sig också gällande när det gäller beslut i frågor om skyddsobjekt. Eftersom frågorna om skyddsobjektets geografiska omfattning, möjligheterna att vidta fysiska skyddsåtgärder och bevakningens bedrivande är nära sammankopplade anför i promemorian att man ur säkerhetssynpunkt uppnår det bästa resultatet om beslut i dessa frågor fattas av en och samma myndighet. *Säkerhetspolisen* har instämt i detta och anför att det föreslagna ansvaret i fråga om bevakning talar för förslaget att myndigheten även får beslutanderätt i frågor om skyddsobjekt eftersom behovsanalysen över nödvändiga skyddsåtgärder till viss del är sammankopplad med skyddsobjektets yttre förhållanden. Enligt regeringens uppfattning har Säkerhetspolisen den kompetens som krävs för att på ett objektivt sätt göra de svåra men viktiga avvägningarna mellan allmänintresset och behovet av kvalificerat skydd. I sammanhanget ska det även beaktas att regeringen sedan tidigare utsett Säkerhetspolisen att ansvara för bevakningen av egendomen Harpsund. Alla dessa skäl talar för att låta Säkerhetspolisen få ansvaret för de säkerhetsfrågor som har identifierats i tidigare avsnitt.

Det finns samtidigt skäl som talar mot att utöka Säkerhetspolisens uppgifter på detta sätt. Ansvaret som föreslås avser primärt skyddet av byggnader, vilket i dagsläget inte ingår i Säkerhetspolisens ansvarsområde. Säkerhetspolisens grundläggande uppdrag framgår av förordningen (2002:1050) med instruktion för Säkerhetspolisen och innebär att myndigheten ska leda och bedriva polisverksamhet när det gäller bevak-

nings- och säkerhetsarbete som rör den centrala statsledningen, förebygga och avslöja brott mot rikets säkerhet och bekämpa terrorism. Säkerhetspolisen ska också fullgöra de uppgifter som Rikspolisstyrelsen ska utföra enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627) och säkerhetsskyddsförordningen (1996:633). Säkerhetspolisens uppdrag föreslås inte heller ändras i samband med att den blir en fristående myndighet den 1 januari 2015. Säkerhetspolisens organisation är således i dagsläget varken dimensionerad eller anpassad för att åläggas ett långtgående ansvar för skyddet av byggnader där verksamhet av vikt för rikets säkerhet bedrivs.

Även om uppdraget således inte ryms i Säkerhetspolisens befintliga verksamhetsgrenar får den utökning av myndighetens uppdrag som föreslås anses vara av sådan begränsad omfattning att intresset av ett väl fungerande säkerhetsarbete vid de berörda fastigheterna överväger de invändningar som kan finnas. Sammantaget anser regeringen att ansvaret för tillträdesbegränsning, beslutanderätt i frågor om skyddsobjekt beträffande statsministerns tjänstebostäder samt ansvaret för att bevaka ett beslutat skyddsobjekt och för att genom tydlig skyltning upplysa om ett sådant beslut bör flyttas till Säkerhetspolisen. Denna beslutanderätt i frågor om skyddsobjekt bör vara exklusiv för Säkerhetspolisen.

Närmare om ansvaret för tillträdesbegränsande åtgärder

I ansvaret för tillträdesbegränsning ingår, som *Säkerhetspolisen* har konstaterat, ansvaret för att vidta olika åtgärder som syftar till att begränsa obehörigas tillträde. Myndigheten har anfört att det, för att undvika otydliga ansvarsroller mellan myndigheten och Statens fastighetsverk, bör förtydligas och utvecklas vad som ingår i fastighetsverkets ansvar. *Statens fastighetsverk* har i sin tur ansett att Säkerhetspolisen i sitt nya uppdrag endast bör få uppställa de normerande kraven för säkerheten men att det bör vara fastighetsverket som specificerar hur skyddet ska utformas.

Förslaget innebär inte att Säkerhetspolisen tar över ansvaret för drift och underhåll av fastigheterna när det gäller t.ex. larmsystem och andra tekniska installationer. Dessa uppgifter ingår i Statens fastighetsverks ansvar för fastigheternas drift och underhåll (se förordningen [2007:757] med instruktion för Statens fastighetsverk). Fastighetsverket kommer också, i enlighet med vad *Riksantikvarieämbetet* framhåller, fortsättningsvis att vara den myndighet som ansöker hos Riksantikvarieämbetet om tillstånd till undantag från byggnadsskyddsbestämmelserna. Enligt förslaget kommer Säkerhetspolisen att ansvara för att analysera behovet av skydd mot obehöriga intrång och annat skydd, specificera hur skyddet ska utformas samt se till att de nödvändiga skyddsåtgärderna verkställs. Regeringen delar därmed inte Statens fastighetsverks uppfattning att det bör vara verket som specificerar hur skyddet ska utformas.

Ansvaret för genomförandet av de tillträdesbegränsande åtgärderna innebär emellertid inte att Säkerhetspolisen på egen hand måste upphandla varor och tjänster, dvs. agera som upphandlande myndighet. I dagsläget är Statens fastighetsverk regelmässigt beställare vid upphandling av varor och tjänster som avser arbeten på fastigheterna, även i fråga om tillträdesbegränsande åtgärder. I promemorian föreslås att den ordningen ska bestå även efter att Säkerhetspolisen tar över ansvaret. Säker-

Prop. 2013/14:203 hetspolisen är av uppfattningen att myndigheten bör kunna upphandla vissa varor och tjänster, t.ex. om det finns fördelar med att samordna val av tekniska system med befintliga system i Säkerhetspolisens övriga verksamhet. Regeringen anser inte att det i det här sammanhanget finns anledning att närmare reglera frågan.

Säkerhetspolisen har anfört att oaktat vem som har ansvaret för en viss upphandling kommer det att krävas en nära samverkan mellan myndigheterna i frågor om kravställande och andra upphandlingsfrågor. Statens fastighetsverk har i sin tur påpekat vikten av att Säkerhetspolisen inför vidtagande av tillträdesbegränsande åtgärder samråder med fastighetsverket som ägare av fastigheterna. Tillträdesbegränsande åtgärder kan som fastighetsverket påpekat vara mycket byggnadspåverkande och ge konsekvenser för konstruktion, klimat, tillgänglighet m.m.

Regeringen kan konstatera att de tillträdesbegränsande åtgärder som kan behöva vidtas på fastigheterna naturligtvis kan komma att påverka byggnaderna på de sätt Statens fastighetsverk påpekat. Inte minst kan åtgärderna innebära att Statens fastighetsverk behöver vända sig till Riksantikvarieämbetet med en begäran om undantag från byggnadsskyddsbestämmelserna. Det är därför naturligt att det förs en dialog mellan inblandade myndigheter i fråga om de eventuella åtgärder som behöver vidtas. Detsamma gäller i fråga om upphandling. Regeringen delar Statens fastighetsverks uppfattning om vikten av att Säkerhetspolisen samråder med den myndighet som förvaltar de aktuella fastigheterna, för närvarande Statens fastighetsverk, inför vidtagande av sådana tillträdesbegränsande åtgärder som påverkar de aktuella byggnaderna och av att den samrådsskyldigheten anges särskilt i lagtext. I undantagsfall skulle såvitt avser statens egendom Harpsund också Harpsunds nämnden kunna beröras av tillträdesbegränsande åtgärder och samråd bör då även ske med nämnden.

I fråga om sådana tillträdesbegränsande åtgärder som är av större betydelse bör en åtgärd, liksom föreslås i promemorian, även föregås av samråd med Regeringskansliet. Den samrådsskyldigheten påverkar enligt regeringens uppfattning inte Säkerhetspolisens ansvar på det sätt *Utredningen om säkerhetsskyddslagen (Ju 2011:14)* anfört. Säkerhetspolisen, som har ställt sig positiv till ett samråd enligt förslaget i promemorian, har anfört att formerna för och konsekvenserna av ett samråd behöver tydliggöras och utvecklas. Regeringen anser emellertid att de frågor och diskussioner som kan uppstå kring formerna för och konsekvenserna av ett samråd bör kunna lösas i dialog mellan myndigheterna.

6.4 Samråd inför att säkerhetsskyddsavtal ska träffas

Regeringens förslag: Inför att säkerhetsskyddsavtal ska träffas med anledning av upphandling till egendom som används som tjänstebostad för statsministern ska den upphandlande myndigheten samråda med Säkerhetspolisen.

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens men har en något annorlunda utformning. Prop. 2013/14:203

Remissinstanserna: *Säkerhetspolisen* och *Statens fastighetsverk* ställer sig positiva till ett formellt samråd mellan berörda myndigheter inför träffande av säkerhetsskyddsavtal.

Skälen för regeringens förslag: Samtliga de myndigheter som bedriver verksamhet på fastigheterna kan träffa avtal avseende uppdrag på egendom som används som tjänstebostad för statsministern för vilka säkerhetsskyddsavtal måste tecknas. Statens fastighetsverk kan dock förväntas vara den myndighet som träffar de allra flesta avtalen med leverantörer av reparations- och underhållstjänster och liknande uppdrag beträffande de aktuella fastigheterna.

Ur säkerhetssynpunkt är det angeläget att säkerhetsskyddsavtalen ställer krav på tillräckligt god nivå i fråga om leverantörens säkerhetsskydd oavsett vilken myndighet som ska upphandla bl.a. varor eller tjänster till egendom som används som tjänstebostad för statsministern. Detta kan enligt regeringens uppfattning enklast åstadkommas genom att samråd sker med *Säkerhetspolisen* inför begäran om anbud eller avtalstecknande som kräver att ett säkerhetsskyddsavtal sluts med anbudsgivare eller leverantör. Både *Statens fastighetsverk* och *Säkerhetspolisen* har ställt sig positiva till en sådan ordning. *Säkerhetspolisen* kan vid ett sådant samråd lämna anvisningar för den nödvändiga nivån på leverantörens säkerhetsskydd och överlämna tecknandet av avtalet till den upphandlande myndigheten, som är part i övriga med leverantören gällande avtal och överenskomelser. På så sätt tillförsäkras på enklaste sätt en god säkerhetsnivå också hos leverantörerna.

6.5 Samråd inför beslut om placering i säkerhetsklass

Regeringens förslag: Inför beslut om placering i säkerhetsklass av anställningar eller annat deltagande i verksamheten vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern ska den som bedriver verksamheten samråda med *Säkerhetspolisen*.

Promemorians förslag skiljer sig från regeringens. I promemorian föreslås att *Säkerhetspolisen* ska besluta om placering i säkerhetsklass 2 och 3 för anställningar eller annat deltagande i verksamheten vid statens egendom Harpsund och Sagerska huset. Samma myndighet föreslås också vara den som begär att regeringen fattar beslut om placering i säkerhetsklass 1. Ett undantag föreslås för anställningar eller uppdrag som inte huvudsakligen avser deltagande i verksamheten på statens egendom Harpsund eller i Sagerska huset och där personen har säkerhetsprovats av annan myndighet.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har ingenting att invända mot förslaget. *Säkerhetspolisen* ställer sig tveksam till att myndigheten ska fatta beslut om placering i säkerhetsklass 2 och 3 och anför att önskad enighet i fråga om placering i säkerhetsklass även torde kunna uppnås genom ett formellt samrådsförfarande mellan myndigheterna.

Prop. 2013/14:203 Även *Statens fastighetsverk* betonar att beslutet att inplacera en tjänst i säkerhetsklass bör ligga på den anställande myndigheten, men att inget hindrar att man inför ett sådant beslut har en rutin att samråda med Säkerhetspolisen. Fastighetsverket föreslår därför att myndigheterna ska samråda om inplaceringen, för att på så sätt kunna skapa sig en korrekt bild av vilken information den anställde eller den som annars deltar i verksamheten kommer att få del av.

Skälen för regeringens förslag: Om en befattning eller annat deltagande i verksamheten vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern ger en viss tillgång till sekretessbelagda uppgifter av betydelse för rikets säkerhet ska den enligt 17 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) placeras i säkerhetsklass. Beslut om placering i säkerhetsklass 2 och 3 fattas, när det gäller verksamhet vid de aktuella fastigheterna, som regel av respektive verksamhetsutövande myndighet. När det gäller Harpsundsnämnden har dock regeringen den aktuella beslutanderätten.

Det är alltså, som huvudregel, den myndighet som bedriver verksamheten som ansvarar för att placera en befattning i säkerhetsklass. Detta kan medföra att befattningar som ger samma eller liknande tillgång till hemlig information och möjligheter att vistas på och omkring fastigheterna placeras i olika säkerhetsklasser. Genom bestämmelsens öppna utformning finns ett bedömningsutrymme för myndigheterna där dessa också kan antas ha olika förutsättningar att bedöma i vilken utsträckning som de anställda får del av hemliga uppgifter samt de hemliga uppgifternas betydelse för rikets säkerhet.

Som framgår av promemorian talar dessa skäl för en överflyttning av ansvaret för beslut om placering i säkerhetsklass 2 och 3 från nuvarande beslutsmyndigheter till en enda ansvarig myndighet. Mot en överflyttning av ansvaret på det sätt som föreslås i promemorian talar dock, som både Säkerhetspolisen och Statens fastighetsverk har påpekat, att förslaget kan medföra gränsdragningssvårigheter och att den önskade effekten även bör kunna uppnås genom ett formellt samrådsförfarande. Genom ett samråd ges förutsättningar för att befattningar som ger samma eller liknande tillgång till hemlig information och möjligheter att vistas på och omkring fastigheterna placeras i samma säkerhetsklass. En samrådsskyldighet medför även att den nu gällande ansvarsstrukturen behålls, vilket underlättar de inblandade myndigheternas säkerhetsarbete.

Sammantaget bör enligt regeringens uppfattning ett beslut om placering i säkerhetsklass av anställningar eller annat deltagande i verksamheten vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern därför föregås av samråd med Säkerhetspolisen. Denna ordning medför också att det saknas behov av den särreglering som föreslås i promemorian avseende vilken myndighet som ansvarar för att begära att regeringen fattar beslut om placering i säkerhetsklass 1. Även inför ett sådant beslut bör den myndighet som bedriver verksamheten dock samråda med Säkerhetspolisen innan myndigheten begär att regeringen fattar placementsbeslutet.

Som framgått ovan finns det ett antal personer som genom anställning eller uppdrag i Regeringskansliet eller övriga berörda myndigheter deltar i verksamheten på fastigheterna i mycket begränsad utsträckning. I promemorian föreslås att Säkerhetspolisen inte ska fatta beslut om placering

i säkerhetsklass avseende dessa anställningar eller uppdrag i de fall där personen redan har säkerhetsprövats av annan myndighet. Avgörande för frågan om placering i säkerhetsklass är vilken tillgång till sekretessbelagda uppgifter av betydelse för rikets säkerhet som befattningen medför. I de situationer där ett deltagande i verksamhet vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern innebär att personen i fråga får del av sekretessbelagda uppgifter av betydelse för rikets säkerhet är det befogat att ett samråd sker om frågan om placering i säkerhetsklass. Om så inte är fallet aktualiseras inte frågan om placering i säkerhetsklass och något samråd blir då inte aktuellt. Enligt regeringens uppfattning behövs därför inte något undantag från den föreslagna samrådsskyldigheten.

6.6 En ny lag

Regeringens förslag: Säkerhetspolisens ansvar ska regleras i en ny lag som innehåller de särbestämmelser som krävs i förhållande till säkerhetsskyddslagen och skyddslagen. Hänvisningar till den nya lagen införs i säkerhetsskyddslagen och skyddslagen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Säkerhetspolisen* konstaterar att det föreslagna ansvaret utgör ett nytt uppdrag som skiljer sig väsentligt från den verksamhet Säkerhetspolisen bedriver i dag. Säkerhetspolisen ställer sig mot den bakgrunden positiv till att det utökade uppdraget regleras i en särskild lag. *Utredningen om säkerhetsskyddslagen (Ju 2011:14)* anser att det är rimligt att reglera de aktuella frågorna i en särskild lag. *Försvarsmakten* framhåller att möjligheten till ändringar inom ramen för nuvarande skyddslagstiftning som alternativ till en ny särlagstiftning inte i tillräcklig omfattning redovisats i promemorian.

Skälen för regeringens förslag: Som konstateras i promemorian avviker de förslag som lämnas om bl.a. ansvaret för tillträdesbegränsning, beslutanderätt i frågor om skyddsobjekt och om samrådsskyldighet från den systematik som finns i säkerhetsskyddslagen (1996:627) och skyddslagen (2010:305) med tillhörande förordningar. Särskilt beträffande ansvaret för tillträdesbegränsning är det med hänsyn till säkerhetsskyddslagens systematik lagtekniskt svårt att föra in de nya bestämmelserna i lagen på ett klart och begripligt sätt. Därtill kommer att säkerhetsskyddslagen är föremål för en större översyn. Dessa omständigheter talar enligt regeringens uppfattning med styrka för att inte infoga de föreslagna bestämmelserna i befintliga lagar utan i stället skapa en särreglering om ansvar och roller vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern. Regeringen delar också *Säkerhetspolisens* uppfattning att ett ytterligare argument för en särreglering är intresset av att tydligt markera att regleringen rörande statsministerns tjänstebostäder, som innebär ett helt nytt uppdrag för Säkerhetspolisen, är avgränsad till att endast avse de berörda fastigheterna.

Mot att samla de föreslagna ändringarna i en från säkerhetsskyddslagen och skyddslagen separat reglering talar det förhållandet att övrig regle-

Prop. 2013/14:203 ring på området finns i de två befintliga lagarna. Detta argument gör sig starkast gällande på skyddslagens område där det rent systematiskt skulle vara möjligt att införa de föreslagna ändringarna i befintliga författningar. Vikten av en samlad och tydlig reglering av det ansvar Säkerhetspolisen nu föreslås få väger enligt regeringens mening dock tyngre än det argumentet och en ny lag om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder bör därför införas.

Den nya lagen föreslås endast innehålla särbestämmelser till säkerhetskyddslagens och skyddslagens bestämmelser om ansvar och beslutanderätt i vissa frågor. Säkerhetsskyddslagens och skyddslagens bestämmelser som binder eller lämnar anvisningar åt beslutande och ansvarig myndighet, liksom de tillhörande förordningarnas tillämpningsbestämmelser, bör även fortsättningsvis gälla vid beslutsfattande, beredning och utövande av ansvar med stöd av den föreslagna regleringen. Av tydlighetsskäl bör detta, i fråga om lagbestämmelserna, anges särskilt genom upplysningsbestämmelser i säkerhetsskyddslagen och i skyddslagen som hänvisar till den nya lagen.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: De föreslagna lagändringarna ska träda i kraft den 1 september 2014.

Regeringens bedömning: Några övergångsbestämmelser behövs inte.

Promemorians bedömning och förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2014.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens bedömning och förslag: De föreslagna lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Vid ikraftträdandet får Säkerhetspolisen omedelbart det ansvar som följer av den föreslagna regleringen. Några övergångsbestämmelser angående detta krävs således inte.

De nu gällande besluten om skyddsobjekt avseende statens egendom Harpsund och Sagerska huset är inte fattade med stöd av skyddslagen (2010:305), utan med stöd av den tidigare regleringen på området, lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m. I enlighet med övergångsbestämmelser till skyddslagen gäller beslut som fattats med stöd av den tidigare regleringen längst till utgången av 2014. Besluten om skyddsobjekt rörande egendomen Harpsund och Sagerska huset är således gällande till dess att Säkerhetspolisen beslutar om dess upphävande eller ersätter dem med nya beslut. Nya beslut måste dock fattas under 2014. Någon övergångsbestämmelse är därför inte heller nödvändig i denna del.

Regeringens bedömning: Säkerhetspolisen bör tillföras medel genom ökat anslag för att kunna fullgöra sitt samlade ansvar. Det ökade anslaget bör finansieras genom överflyttning av befintliga medel.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Säkerhetspolisen* instämmer i bedömningen att myndigheten bör tillföras medel genom ökat anslag motsvarande de kostnader som det nya ansvaret ger upphov till. För att inte oförutsedda kostnader för skyddet ska belasta Säkerhetspolisens kärnverksamhet, genom myndighetsinterna omprioriteringar mellan verksamheter som svårigen kan vägas mot varandra, anser myndigheten att tillförandet av medel måste ske genom en särskild anslagspost. Säkerhetspolisen ställer sig därtill tveksam till antagandet i promemorian att regleringen i sig inte kommer att innebära ökade kostnader för staten och att det sålunda endast är fråga om en överflyttning av kostnader till Säkerhetspolisen. *Statens fastighetsverk* ställer sig positivt till förslaget att Säkerhetspolisen ska tillföras medel genom ökat anslag som motsvarar de kostnader som det nya ansvaret ger upphov till i och med utredarens förslag. Verket poängterar också att man inte bör blicka bakåt i tiden för att bedöma anslagets storlek eftersom historiska säkerhetskostnader inte är rättvisande för det faktiska behovet. *Harpsundsnämnden* anför att nämnden inte bör belastas med några extra kostnader på grund av ändrade säkerhetsrutiner.

Skälen för regeringens bedömning: De föreslagna lagändringarna innebär bl.a. att en ny lag införs och att Säkerhetspolisen får ett nytt ansvarsområde. Regeringen delar promemorians bedömning att ändringarna i sig inte innebär några ökade kostnader för staten.

De ekonomiska konsekvenser som förslaget kan medföra utgörs av kostnader av två slag. Den första kategorin, som är relativt enkel att avgränsa och beräkna, utgörs av de kostnader för beredning och beslutsfattande i de frågor som följer av det ansvar som Säkerhetspolisen åläggs genom förslaget. Kostnaderna bör i princip uteslutande avse personalkostnader för den tid som Säkerhetspolisens personal utövar detta för myndigheten nya ansvar. Den andra kategorin avser de kostnader som är förknippade med att Säkerhetspolisen får ett ansvar för åtgärder som företas i syfte att se till att obehöriga inte får tillträde till fastigheterna, liksom för fastigheternas bevakning. Utövandet av detta ansvar kommer att medföra kostnader som, utöver personalkostnader, avser bl.a. skyddsvakter, larm och andra tekniska och fysiska skyddsåtgärder som Säkerhetspolisen bedömer som nödvändiga för att fullgöra sitt uppdrag i denna del.

Sammantaget gör regeringen därför bedömningen att Säkerhetspolisen behöver tillföras medel genom ökat anslag för kostnader som det nya ansvaret ger upphov till. Detta bör ske genom överflyttning av befintliga medel. Frågan om en särskild anslagspost i medelstilldelningen som *Säkerhetspolisen* efterfrågat får behandlas inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller särskilda bestämmelser som rör verksamheten vid och skyddet för egendom som används som tjänstebostad för statsministern. Bestämmelserna utgör kompletteringar till och undantag från säkerhetsskyddslagen (1996:627) och skyddslagen (2010:305).

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Regeringens överväganden finns i avsnitten 6.1 och 6.6. Bestämmelsen har utformats i linje med *Lagrådets* förslag.

Lagen reglerar ansvar, beslutanderätt och samrådsskyldighet i den utsträckning som anges i de följande paragraferna och gäller endast avseende egendom som används som tjänstebostad för statsministern. Med egendom avses i sammanhanget såväl fast som lös egendom, t.ex. hyres- eller bostadsrätt. För närvarande träffas två egendomar av definitionen: fastigheten Lejonet 5, med adress Strömgatan 18 i Stockholms kommun och benämnt Sagerska huset, och fastigheterna Harpsund 5:1 och 6:1 i Flens kommun, benämnda statens egendom Harpsund. För det fall det skulle inrättas andra eller nya tjänstebostäder för statsministern är lagen dock tillämplig också vid sådan egendom.

Bestämmelserna i lagen kompletterar eller utgör undantag från säkerhetsskyddslagen och skyddslagen. Det innebär att dessa två lagar gäller i verksamhet och för åtgärder vid fastigheterna om inget annat sägs i denna lag. Detta innebär att t.ex. säkerhetsskyddslagens bestämmelser om förutsättningarna för tillträdesbegränsning, placering i säkerhetsklass och träffande av säkerhetsskyddsavtal gäller. På samma sätt gäller skyddslagens bestämmelser om t.ex. förutsättningarna för att besluta om skyddsobjekt och skyddsvakts befogenheter vid bevakning. Begreppen som används för att ange tillämpningsområdet har i förekommande fall samma innebörd som i säkerhetsskyddslagen och skyddslagen.

Tillträdesbegränsning och frågor om skyddsobjekt

2 § Säkerhetspolisen har det ansvar för tillträdesbegränsning som anges i 7 § 2 säkerhetsskyddslagen (1996:627) vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern.

Inför att tillträdesbegränsande åtgärder vidtas ska Säkerhetspolisen samråda med den eller de myndigheter som förvaltar egendomen och som berörs av åtgärden. När det gäller tillträdesbegränsande åtgärder som är av större betydelse ska Säkerhetspolisen även samråda med Regeringskansliet.

I paragrafen regleras Säkerhetspolisens ansvar för tillträdesbegränsning och frågor om samråd inför vidtagande av tillträdesbegränsande åtgärder. Regeringens överväganden finns i avsnitten 6.2 och 6.3. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

I *första stycket* anges att Säkerhetspolisen har det ansvar för tillträdesbegränsning vid statsministerns tjänstebostäder som följer av 7 § 2 säkerhetsskyddslagen. Med tillträdesbegränsning avses i princip alla säkerhetshöjande åtgärder som vidtas i syfte att förebygga att obehöriga får tillträde till fastigheterna. Ansvaret kan innefatta frågor om avspärrningar, larm, rutiner för inpassering m.m. I ansvaret ingår även att överväga behovet av inre och yttre bevakning genom t.ex. vaktpersonal eller kameraövervakning. Att Säkerhetspolisen har ansvaret i denna del innebär således att myndigheten ansvarar för att analysera behovet av skydd mot obehöriga intrång och annat skydd samt för att se till att de nödvändiga skyddsåtgärderna verkställs. I ansvaret ingår inte sedvanligt underhåll eller reparationer av fastigheterna, dvs. åtgärder som inte direkt vidtas för att upprätthålla tillträdesbegränsningen. Sådana åtgärder vidtas i stället av de fastighetsförvaltande myndigheterna (framförallt av Statens fastighetsverk) som ett normalt led i ansvaret för drift och underhåll av fastigheten. Det gäller även ansvaret för underhåll av säkerhetshöjande installationer som t.ex. larm.

Av 6 § säkerhetsskyddslagen framgår att säkerhetsskyddet omfattar skydd mot terrorism, oavsett om denna hotar rikets säkerhet eller inte. Åtgärderna i 7 § 2 tar enligt sin ordalydelse sikte endast på skyddet av förhållanden som rör rikets säkerhet. I 7 § andra stycket föreskrivs därför särskilt att skyddsåtgärderna ska utformas så att behovet av skydd mot terrorism tillgodoses även i övriga fall (prop. 1995/96:129 s. 75 f.). Säkerhetspolisens ansvar enligt den nu aktuella bestämmelsen innefattar således skyddet mot terrorism oavsett syfte.

I *andra stycket* anges att Säkerhetspolisen inför vidtagande av tillträdesbegränsande åtgärder ska samråda med den eller de myndigheter som förvaltar fastigheterna i fråga och som berörs av åtgärden. Med tillträdesbegränsande åtgärd avses en åtgärd som Säkerhetspolisen vidtar för att begränsa obehörigas tillträde till fastigheterna enligt vad som anges ovan. Bestämmelsen innebär en skyldighet för Säkerhetspolisen att överlägga med berörda myndigheter innan en åtgärd vidtas. I dag berörs Statens fastighetsverk, och i något enstaka fall Harpsundsnämnden, av samrådet. I de fall tillträdesbegränsande åtgärder är av större betydelse ska Säkerhetspolisen även samråda med Regeringskansliet. Med åtgärder av större betydelse avses åtgärder som medför större investeringar, påverkar byggnaderna på ett påtagligt sätt eller i övrigt är av stor principiell betydelse.

3 § *Säkerhetspolisen beslutar i frågor om skyddsobjekt enligt skyddslagen (2010:305) när det gäller egendom som används som tjänstebostad för statsministern.*

Säkerhetspolisen ansvarar för att beslutade skyddsobjekt som gäller sådan egendom bevakas och för att upplysning om sådana beslut lämnas genom tydlig skyltning.

I paragrafen regleras beslutanderätten i frågor om skyddsobjekt avseende egendom som används som tjänstebostad för statsministern samt ansvaret för bevakning av och upplysning om beslutade skyddsobjekt. Regeringens överväganden finns i avsnitten 6.2 och 6.3. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Av *första stycket* framgår att Säkerhetspolisen beslutar i alla frågor om skyddsobjekt enligt skyddslagen beträffande egendom som används som tjänstebostad för statsministern. Skyddslagen ger stöd för att besluta att varje statsministerns bostad ska vara skyddsobjekt. Säkerhetspolisens beslutanderätt avser endast statsministerns tjänstebostäder, och omfattar inte dennes privata bostäder. Bestämmelsen innebär att det endast är Säkerhetspolisen som kan fatta dessa beslut avseende aktuell egendom. Med frågor om skyddsobjekt avses enligt skyddslagen i första hand själva beslutet om att ett visst geografiskt område ska vara skyddsobjekt. Beslutet bör ange skyddsobjektets geografiska gränser och kan enligt skyddslagen också innehålla bl.a. förbud mot avbildning, beskrivning eller mätning av eller inom skyddsobjektet (7 §).

Säkerhetspolisen får genom bestämmelsen även rätt att besluta i övriga frågor om skyddsobjekt enligt skyddslagen, dvs. om hur länge beslutet ska vara gällande (20 §), om beslutet ska gälla även om det inte vunnit laga kraft (21 §) och i frågor om ändring eller upphävande av beslutet (23 §). I egenskap av beslutsmyndighet blir Säkerhetspolisen också motpart för det fall beslut om skyddsobjekt överklagas med stöd av 33 § skyddslagen. Skyddslagens bestämmelser om bl.a. de förutsättningar som gäller för att en byggnad eller ett område ska kunna beslutas vara skyddsobjekt gäller även vid Säkerhetspolisens beslutsfattande. Detta innebär bl.a. ett krav på samråd med den som äger eller nyttjar fastigheten.

Enligt *andra stycket* ansvarar Säkerhetspolisen även för bevakningen av de skyddsobjekt som beslutas på de aktuella egendomarna och för att upplysning om beslut om skyddsobjekt lämnas genom tydlig skyltning, dvs. det ansvar som annars regleras i 22 § skyddslagen. Skyddslagens bestämmelser om bl.a. tillträdesförbud och skyddsvakts befogenheter gäller vid sådan bevakning. Säkerhetspolisen måste inte utföra bevakningen med egen personal, utan ansvaret innebär att besluta i frågor om bevakningens omfattning och karaktär samt att anlita skyddsvakt.

Samråd inför att säkerhetsskyddsavtal ska träffas och inför beslut om placering i säkerhetsklass

4 § *Inför att säkerhetsskyddsavtal ska träffas enligt 8 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) med anledning av upphandling till egendom som används som tjänstebostad för statsministern ska den upphandlande myndigheten samråda med Säkerhetspolisen.*

I paragrafen anges att det inför att säkerhetsskyddsavtal ska träffas med anledning av upphandling till egendom som används som tjänstebostad för statsministern ska ske ett samråd mellan den upphandlande myndigheten och Säkerhetspolisen. Regeringens överväganden finns i avsnitt 6.4. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Bestämmelsen aktualiseras då en myndighet är skyldig att träffa ett säkerhetsskyddsavtal enligt 8 § säkerhetsskyddslagen med anledning av att den avser inleda en upphandling av bl.a. varor eller tjänster till egendom som används som tjänstebostad för statsministern. Samråd ska ske i fråga om den nivå på anbudsgivarens eller leverantörens säkerhetsskydd som behövs i det särskilda fallet. Bestämmelsen bidrar till att skapa en likvärdig nivå på säkerhetsskyddet bland de leverantörer eller anbudsgivare som ska konkurrera om att tillhandahålla tjänsterna.

givare som utför eller kan komma att utföra arbete på eller leverera varor till statsministerns tjänstebostäder. I likhet med vad som anges ovan innebär samrådet en skyldighet för den myndighet som upphandlar bl.a. varor eller tjänster att överlägga med Säkerhetspolisen innan ett säkerhetsskyddsavtal träffas.

5 § Inför beslut om placering i säkerhetsklass enligt 17 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) av anställningar eller annat deltagande i verksamheten vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern ska den som bedriver verksamheten samråda med Säkerhetspolisen.

I paragrafen anges att de myndigheter som bedriver verksamhet vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern ska samråda med Säkerhetspolisen inför beslut om placering i säkerhetsklass av anställningar eller annat deltagande i verksamheten. Regeringens överväganden finns i avsnitt 6.5. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Paragrafen är tillämplig i situationen när en myndighet står inför att fatta beslut om placering i säkerhetsklass av en anställning eller annat deltagande i verksamheten som är förlagd till egendom som används som tjänstebostad för statsministern. Samrådet ska avse i vilken säkerhetsklass en befattning ska placeras. Det är för närvarande framförallt fråga om personal som är anställd av Statens fastighetsverk, Regeringskansliet eller Harpsundsnämnden för att utföra arbete på fastigheterna, eller som i samma syfte anlitats som tillfälliga uppdragstagare av någon av dessa myndigheter. Huruvida en anställning eller annat deltagande i verksamheten ska placeras i säkerhetsklass styrs av bestämmelsen i 17 § säkerhetsskyddslagen. Avgörande är i vilken utsträckning deltagandet ger tillgång till sekretessbelagda uppgifter av betydelse för rikets säkerhet. Genom bestämmelsen uppnås att de befattningar som ger samma eller liknande tillgång till hemlig information och möjligheter att vistas på och omkring fastigheterna placeras i samma säkerhetsklass. Samrådsskyldigheten gäller även innan en myndighet vänder sig till regeringen med en framställan om beslut om placering av en befattning i säkerhetsklass 1. I likhet med vad som anges ovan innebär samrådet en skyldighet för den myndighet som bedriver verksamheten att överlägga med Säkerhetspolisen innan ett beslut om placering i säkerhetsklass fattas.

9.2 Förslaget till lag om ändring i säkerhetsskyddslagen (1996:627)

Särskilda bestämmelser som rör statsministerns tjänstebostäder

32 a § I lagen (2014:000) om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder finns särskilda bestämmelser om ansvar för tillträdesbegränsning och om samrådsskyldighet inför att säkerhetsskyddsavtal ska träffas och inför beslut om placering i säkerhetsklass.

I paragrafen, som är ny, tydliggörs att det finns särskilda bestämmelser om ansvar för tillträdesbegränsning och om samrådsskyldighet inför att

Prop. 2013/14:203 säkerhetsskyddsavtal ska träffas och inför beslut om placering i säkerhetsklass i lagen (2014:000) om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder. I övrigt gäller säkerhetsskyddslagens bestämmelser även i verksamhet som bedrivs vid de aktuella fastigheterna. Regeringens överväganden finns i avsnitt 6.6. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

9.3 Förslaget till lag om ändring i skyddslagen (2010:305)

24 a § I lagen (2014:000) om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder finns bestämmelser som gäller i stället för det som anges i 18 § första stycket om beslut om skyddsobjekt och i 22 § om ansvar för bevakning av skyddsobjekt och upplysning om beslut om skyddsobjekt.

I paragrafen, som är ny, tydliggörs att lagen (2014:000) om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder innehåller bestämmelser om rätten att besluta om skyddsobjekt och om ansvaret för bevakning av skyddsobjekt och upplysning om beslut om skyddsobjekt som gäller i stället för skyddslagens bestämmelser i dessa delar. Skyddslagens bestämmelser gäller dock vid beslutsfattande, beredning och utövande av ansvar som sker med stöd av den nya lagen. Säkerhetspolisens beslutanderätt avser endast egendom som används som tjänstebostad för statsministern och omfattar alltså inte statsministerns privata bostäder. Regeringens överväganden finns i avsnitt 6.6. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Förslag till lag (2014:xxx) med särskilda bestämmelser om skydd och säkerhetsskydd för statens egendom Harpsund och Sagerska huset

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om

1. ansvar för tillträdesbegränsning och bevakning vid statens egendom Harpsund och Sagerska huset,

2. beslutanderätt i frågor om skyddsobjekt och placering i säkerhetsklass vid statens egendom Harpsund och Sagerska huset, och

3. samrådsskyldighet vid träffande av säkerhetsskyddsavtal hänförligt till statens egendom Harpsund eller Sagerska huset.

2 § Skyddslagen (2010:305) gäller vid beslut om skyddsobjekt och utövande av ansvar för bevakning som sker med stöd av denna lag, med undantag för vad som anges i 4 § och 5 § andra stycket.

3 § Säkerhetsskyddslagen (1996:627) gäller vid beslut om placering i säkerhetsklass och utövande av ansvar för tillträdesbegränsningar som sker med stöd av denna lag, med undantag för vad som anges i 5 § första stycket och 6 §.

Beslut om skyddsobjekt

4 § Säkerhetspolisen beslutar i frågor om skyddsobjekt enligt skyddslagen (2010:305) avseende statens egendom Harpsund och Sagerska huset.

Bevakning och tillträdesbegränsningar

5 § Säkerhetspolisen ska förebygga att obehöriga får tillträde till statens egendom Harpsund och Sagerska huset.

Säkerhetspolisen ansvarar för att statens egendom Harpsund och Sagerska huset bevakas och för att upplysning om beslut om skyddsobjekt som fattas med stöd av 4 § lämnas genom tydlig skyltning eller på annat sätt.

Beslut om säkerhethöjande åtgärder som är av större betydelse ska föregås av samråd med Regeringskansliet.

Beslut om placering i säkerhetsklass

6 § Säkerhetspolisen beslutar om placering i säkerhetsklass 2 och 3 för anställningar eller annat deltagande i verksamheten vid statens egendom Harpsund och Sagerska huset.

Säkerhetspolisen ska begära att regeringen beslutar om placering i säkerhetsklass 1 för anställningar eller annat deltagande i verksamheten

Prop. 2013/14:203 vid statens egendom Harpsund eller Sagerska huset när förutsättningar
Bilaga 1 för sådan placering föreligger.

Vad som sägs i första och andra styckena gäller inte anställningar eller annat deltagande i verksamheten som inte huvudsakligen avser deltagande i verksamheten på statens egendom Harpsund eller Sagerska huset och avser personer som säkerhetsprovats av annan myndighet.

Säkerhetsskyddsavtal

7 § Inför träffande av säkerhetsskyddsavtal enligt 8 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) med anledning av upphandling av varor eller tjänster till statens egendom Harpsund och Sagerska huset ska samrådska med Säkerhetspolisen i fråga om nivån på anbudsgivarens eller leverantörens säkerhetsskydd som behövs i det enskilda fallet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

Förslag till lag om ändring i skyddslagen (2010:305)

Prop. 2013/14:203

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att det i skyddslagen (2010:305) ska införas en ny paragraf, 34 §, av följande lydelse.

Särskilda bestämmelser avseende statens egendom Harpsund och Sagerska huset

34 § Vad som anges i 18 § om beslut om skyddsobjekt och i 22 § om ansvar för bevakning av och upplysning om skyddsobjekt gäller inte i de delar som regleras i lagen (2014:xxx) med särskilda bestämmelser om skydd och säkerhetsskydd för statens egendom Harpsund och Sagerska huset.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

Förslag till lag om ändring i säkerhetsskyddslagen (1996:627)

Härigenom föreskrivs att 20 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

Riksdagen och dess myndigheter beslutar om placering i säkerhetsklass och om registerkontroll såvitt avser riksdagens förvaltningsområde. För anställda vid riksdagen bestämmer riksdagsförvaltningen efter samråd med krigsdelegationens sekreterare om placering i säkerhetsklass och registerkontroll.

I övrigt beslutar regeringen om placering i säkerhetsklass och om registerkontroll. Regeringen får föreskriva att myndigheter och andra, för vilka bestämmelserna om registerkontroll gäller, beslutar om placering i säkerhetsklass och om registerkontroll. Denna beslutanderätt får dock tilldelas sådana bolag, föreningar och stiftelser som avses i 1 § 2 eller sådana enskilda som anges i 1 § 3 och 8 § endast om det finns särskilda skäl. Den myndighet som regeringen bestämmer får besluta om registerkontroll enligt 15 §.

I lagen (2014:xxx) med särskilda bestämmelser om skydd och säkerhetsskydd för statens egendom Harpsund och Sagerska huset finns ytterligare bestämmelser om beslutanderätt i frågor om placering i säkerhetsklass för verksamheten på de nämnda fastigheterna.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2013/14:203

Bilaga 2

Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Försvarmakten, Statens fastighetsverk, Länsstyrelsen i Stockholms län, Harpsundsnämnden, Riksantikvarieämbetet och Utredningen om säkerhetsskyddslagen (Ju 2011:14).

Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statens egendom Harpsund och Sagerska huset

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller särskilda bestämmelser om

1. ansvar för tillträdesbegränsning vid statens egendom Harpsund och Sagerska huset,
2. beslutanderätt i frågor om skyddsobjekt samt ansvar för bevakning av skyddsobjekt och upplysning om beslut om skyddsobjekt när det gäller statens egendom Harpsund och Sagerska huset, och
3. samrådsskyldighet inför träffande av säkerhetsskyddsavtal och inför beslut om placering i säkerhetsklass som rör statens egendom Harpsund eller Sagerska huset.

2 § Säkerhetsskyddslagen (1996:627) och skyddslagen (2010:305) gäller i verksamhet och för åtgärder vid statens egendom Harpsund och Sagerska huset om inte annat följer av denna lag.

Tillträdesbegränsning och frågor om skyddsobjekt

3 § Säkerhetspolisen har det ansvar för tillträdesbegränsning som anges i 7 § 2 säkerhetsskyddslagen (1996:627) vid statens egendom Harpsund och Sagerska huset.

Inför att tillträdesbegränsande åtgärder vidtas ska Säkerhetspolisen samråda med den eller de myndigheter som förvaltar statens egendom Harpsund och Sagerska huset och som berörs av åtgärden. När det gäller tillträdesbegränsande åtgärder som är av större betydelse ska Säkerhetspolisen även samråda med Regeringskansliet.

4 § Säkerhetspolisen beslutar i frågor om skyddsobjekt enligt skyddslagen (2010:305) när det gäller statens egendom Harpsund och Sagerska huset.

Säkerhetspolisen ansvarar för att beslutade skyddsobjekt som gäller statens egendom Harpsund och Sagerska huset bevakas och för att upplysning om sådana beslut lämnas genom tydlig skyltning.

Samråd inför träffande av säkerhetsskyddsavtal och inför beslut om placering i säkerhetsklass

5 § Inför träffande av säkerhetsskyddsavtal enligt 8 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) med anledning av upphandling till statens egendom Harpsund eller Sagerska huset ska den upphandlande myndigheten samråda med Säkerhetspolisen i fråga om det säkerhetsskydd som behövs hos anbudsgivaren eller leverantören i det särskilda fallet.

6 § Inför beslut om placering i säkerhetsklass enligt 17 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) av anställningar eller annat deltagande i verk-

samheten vid statens egendom Harpsund eller Sagerska huset ska den Prop. 2013/14:203
som bedriver verksamheten samråda med Säkerhetspolisen om i vilken Bilaga 3
säkerhetsklass befattningen ska placeras.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

Förslag till lag om ändring i säkerhetsskyddslagen (1996:627)

Härigenom föreskrivs att det i säkerhetsskyddslagen (1996:627) ska införas en ny paragraf, 32 a §, samt närmast före 32 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Särskilda bestämmelser som rör statens egendom Harpsund och Sagerska huset

32 a §

I lagen (2014:000) om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statens egendom Harpsund och Sagerska huset finns särskilda bestämmelser om ansvar för tillträdesbegränsning och om samrådsskyldighet inför träffande av säkerhetsskyddsavtal och inför beslut om placering i säkerhetsklass.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

Förslag till lag om ändring i skyddslagen (2010:305)

Prop. 2013/14:203

Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att det i skyddslagen (2010:305) ska införas en ny paragraf, 24 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 a §

Det som anges i 18 § om beslut om skyddsobjekt och i 22 § om ansvar för bevakning av skyddsobjekt och upplysning om beslut om skyddsobjekt gäller inte i de delar som regleras i lagen (2014:000) om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statens egendom Harpsund och Sagerska huset.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2014-03-11

Närvarande: F.d. justitieråden Dag Victor och Per Virdesten samt justitierådet Olle Stenman.

Ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statens egendom Harpsund och Sagerska huset

Enligt en lagrådsremiss den 27 februari 2014 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statens egendom Harpsund och Sagerska huset,
2. lag om ändring i säkerhetsskyddslagen (1996:627),
3. lag om ändring i skyddslagen (2010:305).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Stefan Jansson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statens egendom Harpsund och Sagerska huset

Allmänt

Den föreslagna lagen innefattar en särreglering i förhållande till säkerhetsskyddslagens och skyddslagens bestämmelser om ansvar och beslutanderätt genom att i vissa frågor som rör viss angiven egendom direkt utpeka Säkerhetspolisen. Avsikten är däremot att säkerhetsskyddslagens och skyddslagens bestämmelser i övrigt, liksom de föreskrifter som utfärdats i anslutning till dessa lagar, ska fortsätta att gälla även i de fall då Säkerhetspolisen har ansvar eller beslutanderätt enligt den föreslagna lagen.

Vad som i första hand anförs som skäl för den föreslagna lagen är behovet av en tydlig och ändamålsenlig fördelning av roller vid säkerhetsarbete.

I remissen pekas särskilt på att det är flera olika myndigheter som bedriver verksamhet vid de utpekade egendomarna. Detta är något som gäller i förhållande till ett mycket stort antal byggnader och fastigheter som inte omfattas av den föreslagna särregleringen. När det gäller ”de verksamheter som bedrivs på egendomen Harpsund och det Sagerska huset” görs det emellertid gällande att dessa är av sådant slag att de medför att ”det överlappande ansvaret för att vidta säkerhetsskyddsåtgärder får praktiska konsekvenser”. Med hänsyn härtill och till fastigheternas särskilda betydelse och karaktären på verksamheten som bedrivs där sägs situationen sammantaget vara sådan att det finns ett behov av att i detta fall tydliggöra ansvaret.

I vilka hänseenden som verksamheten vid de angivna egendomarna avviker från andra fall där verksamhet bedrivs av flera olika myndigheter utvecklas inte närmare i remissen. (Det kan noteras att det uppdrag som ligger till grund för den promemoria som lagrådsremissen baserar sig på var begränsat till regelverket avseende säkerheten vid just de angivna egendomarna.) Såväl i remissen som i den bakomliggande promemorian framhålls emellertid att det särskilda med egendomarna är att de används som tjänstebostad för statsministern. Det får antas att det är detta förhållande som motiverar den föreslagna särbehandlingen. I sak har Lagrådet inte heller någon invändning mot en särbehandling på sådan grund.

Däremot kan det finnas anledning att ifrågasätta utformningen av den föreslagna lagen. I lagen utpekats två individualiserade egendomar (även om det inte framstår som givet att individualiseringen är tillräckligt tydlig). Det kan hävdas att en på detta sätt utformad lagstiftning inte motsvarar de krav på generalitet som gäller för lagstiftning. (Jfr t.ex. från senare tid Lagrådets yttranden den 14 februari 2014 över remiss om Skydd för kännetecken i den internationella rätten och den 27 februari 2014 över remiss om Vissa skollagsfrågor.) Detta skulle emellertid kunna åtgärdas genom att individualiseringen i lagtexten (och lagens rubrik) ersätts med t.ex. bestämmningen ”vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern”; jfr 11 kap. 10 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Lagrådet vill, för det fall att en sådan ändring inte anses önskvärd, framhålla att syftet med den föreslagna lagstiftningen väl så enkelt skulle kunna uppnås genom bemyndiganden i de berörda lagarna.

För en sådan lösning kan också anses tala att det på ett enkelt sätt ger utrymme för anpassning av ansvar och beslutanderätt om nya särskilda behov skulle uppstå. Som framgår av remissen kan några hinder av rättslig eller principiell natur inte heller anses föreligga mot en sådan ordning.

Detta väcker frågan om det verkligen är lämpligt att den föreslagna ordningen fastslås direkt i lag. Någon närmare argumentation i den frågan återfinns inte i remissen. Lagrådet vill emellertid, främst mot bakgrund av vad som anförs i avsnitt 4.2 (s. 18 f.) i den bakomliggande promemorian om det inflytande som den som ska skyddas bör ha när det gäller skyddets utformning, inte motsätta sig att den föreslagna särregleringen lagfästs.

1 och 2 §§

Enligt Lagrådet saknas det anledning att i en så kortfattad lag som den föreslagna ha särskild upplysning om det närmare innehållet av följande paragrafer i den inledande paragrafen. Vidare synes vad som anges i 2 §, som dessutom kan uppfattas som att de nämnda lagarna skulle vara subsidiära till den nu föreslagna, lämpligen inarbetas i 1 §. Med beaktande härav, och vad som anförts ovan under Allmänt, föreslår Lagrådet att de två inledande paragraferna ersätts av en paragraf av förslagsvis följande lydelse:

Denna lag innehåller särskilda bestämmelser som rör verksamheten vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern. Bestämmelserna utgör kompletteringar till och undantag från säkerhetsskyddslagen (1996:627) och skyddslagen (2010:305).

Om Lagrådets förslag följs innebär det en omnumrering av följande paragrafer.

3 §

I enlighet med vad som anförts under Allmänt förordar Lagrådet att förslaget omformuleras enligt följande:

Säkerhetspolisen har det ansvar för tillträdesbegränsning som anges i 7 § 2 säkerhetsskyddslagen (1996:627) vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern.

Inför att tillträdesbegränsande åtgärder vidtas ska Säkerhetspolisen samråda med den eller de myndigheter som förvaltar egendomen och som berörs av åtgärden. När det gäller tillträdesbegränsande åtgärder som är av större betydelse ska Säkerhetspolisen även samråda med Regeringskansliet.

4 §

I enlighet med vad som anförts under Allmänt förordar Lagrådet att förslaget omformuleras enligt följande:

Säkerhetspolisen beslutar i frågor om skyddsobjekt enligt skyddslagen (2010:305) när det gäller egendom som används som tjänstebostad för statsministern.

Säkerhetspolisen ansvarar för att beslutade skyddsobjekt som gäller sådan egendom bevakas och för att upplysning om sådana beslut lämnas genom tydlig skyltning.

5 §

I enlighet med vad som anförts under Allmänt och med viss ytterligare justering av den föreslagna lagtexten förordar Lagrådet att denna formuleras enligt följande:

Inför att säkerhetsskyddsavtal ska träffas enligt 8 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) med anledning av upphandling till egendom som används som tjänstebostad för statsministern ska den upphandlande myndigheten samråda med Säkerhetspolisen.

6 §

I enlighet med vad som anförts under Allmänt och med viss ytterligare justering av den föreslagna lagtexten förordar Lagrådet att denna formuleras enligt följande:

Inför beslut om placering i säkerhetsklass enligt 17 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) av anställningar eller annat deltagande i verksamheten vid egendom som används som tjänstebostad för statsministern ska den som bedriver verksamheten samråda med Säkerhetspolisen.

32 a §

Om rubriken till den föreslagna nya lagen ändras ska motsvarande ändring göras i det föreslagna hänvisningsstadgandet.

Förslaget till lag om ändring i skyddslagen

24 a §

I anslutning till vad som anförts om den föreslagna nya lagen under 1 och 2 §§ föreslår Lagrådet att den föreslagna paragrafen ges följande lydelse:

I lagen (2014:000) om ansvar för vissa säkerhetsfrågor ... finns bestämmelser som gäller i stället för det som anges i 18 § första stycket om beslut om skyddsobjekt och i 22 § om ansvar för bevakning av skyddsobjekt och upplysning om beslut om skyddsobjekt.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 27 mars 2014

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden
Björklund, Ask, Larsson, Erlandsson, Borg, Billström, Adelsohn
Liljeroth, Ohlsson, Norman, Attefall, Engström, Kristersson, Elmsäter-
Svärd, Ullenhag, Hatt, Löf, Enström, Svantesson

Föredragande: statsrådet Ask

Regeringen beslutar proposition 2013/14:203 Ansvar för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder